

УДК 364. 13:378(043.2)

Биби́к Д.Д.,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ

СОЦІАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Проблема соціального лідерства фахівця соціальної сфери стає вкрай важливою та актуальною, оскільки соціальне лідерство є пріоритетом вільного розвитку особистості, здатної до самореалізації і саморозвитку з усіма необхідними якостями майбутнього професіонала, соціалізованої особистості в суспільстві. Не зважаючи на те, що інтерес до феномену лідерства має тривалу історію, продовжується його становлення та вивчення у різних аспектах: філософсько-історичному, політичному, соціально-психологічному, економічному, технологічному.

Загальновідомим стали положення про «лідерство», які співвідносяться з вивченням досвіду та теоретичними положеннями про здатність людини до прояву активності, соціальної відповідальності, удосконалення своїх знань й прийняття правильних рішень. Аналіз наукових досліджень дозволив нам виділити суттєві характеристики поняття «лідер»: по-перше, що найбільш авторитетна особистість, яка регулює відносини в групі (В. Давидов, А. Запорожець) [3, с. 176]; по-друге, це особа, за якою визнано право на прийняття найбільш важливих рішень, що відображають груповий інтерес (А. Петровський, М. Ярошевський) [6, с. 86]; по-третє, це член групи, який найкраще може керувати групою у конкретній ситуації (Б. Паригін) [5, с. 302].

Особливо нагальною стає потреба суспільства у фахівцях, які здатні організувати діяльність відповідно до поставленої спільної мети, співпрацювати та налагоджувати ділові стосунки з партнерами, долати комунікативні бар'єри, здійснювати ефективне спілкування під час виконання професійних завдань.

На думку Х. Столярук, компетенцією є здатність фахівця здійснювати ефективно професійну діяльність, індикатором якої є його поведінка. Така здатність може формуватися роками під впливом різних факторів, таких, наприклад, як:

- знання, які людина набуває в тому числі й в освітньому процесі, й які можуть висуватися як вимога до його кваліфікації (що свідчить про зв'язок компетенцій з освітньо-кваліфікаційною складовою);

- навички міжособистісного спілкування, особистісні якості, ділові характеристики, які, в свою чергу, можуть бути важливими для однієї професії

II Міжнародна науково-практична конференція ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

(професійно важливі якості) і бажаними або не ключовими для іншої (що свідчить про зв'язок компетенцій із соціально-особистісною складовою);

- уміння та навички, які дозволяють сформувати ті компетенції, які пов'язані зі специфічними професійними функціями (функціональні компетенції), або ті, що стосуються інших сфер діяльності, але мають цінність в реалізації професійної діяльності (загальнопрофесійні). Вони свідчать про зв'язок компетенцій із професійною складовою конкурентоспроможності [4].

Таким чином сучасний фахівець має володіти високим рівнем компетентності, щоб витримувати конкурентну боротьбу на ринку праці, а в подальшому – забезпечувати конкурентні позиції в діяльності. Рівень компетентності фахівця є однією з його найголовніших конкурентних переваг, приділяючи при цьому особливу увагу безперервному професійному розвитку в соціальній сфері. Причому важливо відмітити, що визначальну роль відіграють не тільки компетенції, що пов'язані в межах певної професії, а й соціально-особистісні та загальнокультурні – тобто ті, які відповідають за здатність людини працювати в команді, долати конфлікти, управляти своїм емоційним станом, її вміння слухати, сприймати критику, наявність у неї високого рівня соціальної відповідальності перед колегами та суспільством в цілому.

Тому, прояв лідерського потенціалу стає запорукою та чинником формування конкурентоспроможності фахівців у різних сферах життєдіяльності суспільства. Так, на думку В. Андрєєва [1] провідна ідея, яка складає основу конкурентології полягає у «всебічному стимулюванню лідерських якостей у сучасній молоді», що стає важливим для розвитку й саморозвитку конкурентоспроможної особистості.

Очевидно, що в процесі підготовки кваліфікованого фахівця соціальної сфери необхідно забезпечити формування розвинутої особистості з високим рівнем готовності її до професійної діяльності, що стає неможливим без розвитку лідерських якостей майбутніх соціальних працівників. Набувши повного розкриття лідерського потенціалу, майбутній соціальний працівник зможе визначити оптимальну стратегію, яка й дозволить підвищити ефективність професійної діяльності та забезпечити його конкурентоспроможність в соціальній сфері. Безперечно, що саме лідерство соціального працівника дозволить не тільки вплинути на модернізацію системи соціальної роботи, а й покращити діяльність конкретних соціальних закладів, громадських організацій. Тому, стає зрозумілим вивчення соціального аспекту проблеми лідерства, який втілюється у науковий обіг через поняття «соціальне лідерство». За переконанням І. Г. Гізатулліна поняття «соціальне лідерство», являє собою соціальну позицію особистості в суспільстві або у групі людей, яка наділена здатністю направляти і організовувати діяльність колективу відповідно

**II Міжнародна науково-практична конференція
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

до цільових установок і ціннісних орієнтацій групи, в стійкій єдності її структурних компонентів [2, с. 11].

Метою соціального лідерства, в порівнянні з лідерством в загальному розумінні, є успішна соціалізація особистості, розкриття індивідуальних можливостей для найбільш повної самореалізації в суспільстві задля його розвитку. З цього стає зрозумілим, що лідер, який володіє якостями соціального лідера, характеризується орієнтацією на суспільно значущі цінності, способи поведінки, спілкування, які прийняті в соціумі.

У зазначеному контексті соціального лідерства як чинника формування конкурентоспроможного фахівця соціальної сфери, на нашу думку, важливе значення має виокремлення у фахівців професійно важливих і особистісних якостей, формування системи цінностей, що зумовлюють основні орієнтири діяльності, визначають спрямованість, мотивацію, саморозвиток, самовдосконалення, розкривають лідерські якості, потенціал майбутніх фахівців. Ці лідерські уміння та манери поведінки не з'являються самі по собі природним шляхом, а формуються в процесі навчання та завдяки професійної діяльності. Фахівці соціальної сфери мають постійно працювати та навчатися для удосконалення своїх лідерських можливостей.

Тому можна відобразити складові формування складової соціального лідерства конкурентоспроможного фахівця соціальної сфери (рис. 1)

Рис. 1. Механізм формування соціального лідерства фахівця соціальної сфери.

**II Міжнародна науково-практична конференція
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

Отже, можна стверджувати, що соціальне лідерство як соціальне явище суспільної свідомості в поєднанні з різноманітним соціально-психологічним факторів, забезпечує існування впливу закономірностей і законів, а також принципів функціонування всієї системи соціального управління. Водночас соціальне лідерство тільки формується, набуває свого розвитку з своєчасним застосуванням в практичній сфері. Тому, нашим завданням стосовно подальшої наукової роботи стає необхідність розкриття сутності соціального лідерства щодо фахівців соціальної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. И. Конкурентология : Учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности / В. И. Андреев. – Казань : Центр инновационных технологий, 2004. – 467 с.
2. Гиззатуллин И. Г. Развитие социального лидерства педагогов в социокультурной среде учреждений дополнительного образования детей.: автореф. дис. ... канд. пед.наук. / И. Г. Гиззатуллин : Челябинск, 2016. – 11 с.
3. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. М. : «Интор», 1996. – 542 с.
4. Столярук Х. С. Модель формування конкурентоспроможності фахівця [Електронний ресурс] ISSN 2079-0767 // Вісник НТУ «ХП».2013 №45(1018). – 144 с.
5. Парыгин Б. Д. Основы социально-психологической теории / Б. Д. Парыгин. – М. : Мысль, 1971. – 348 с.
6. Петровский А. В. Теоретическая психология : учеб. пособ. для студ. психол. фак. высш. учеб. заведений / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – М. : Академия, 2001. – 496 с.

УДК 159.9(043.2)

**Блинов О.А.,
Мороз И.В.,**

Национальный авиационный университет, Киев

МЕТАФОРИЧЕСКИЕ АССОЦИАТИВНЫЕ КАРТЫ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ МЕТОД РАБОТЫ СПЕЦИАЛИСТА СОЦИОНОМИЧНОЙ СФЕРЫ

Деятельность специалистов в условиях повышенного воздействия стресс-факторов способствует возникновению у них длительного психоэмоционального напряжения. Результатом воздействия психологического стресса является появление негативных эмоций и эмоциональных состояний. Они деструктивно влияют на успешность профессиональной деятельности и могут приводить к состоянию острого и хронического психологического стресса, эмоциональному и профессиональному выгоранию.

Помочь в преодолении дистресса могут метафорические ассоциативные карты (МАК), которые являются эффективным психологическим инструментарием психолога. Метафорические ассоциативные карты – это психологический инструментарий работы специалиста, с помощью которого коррекция и развитие личности человека достигается через ее метафорическое, образное (ассоциативное) мышление [1].

Нами разработаны, апробированы и внедрены в практическую работу психологов, социальных работников, педагогов колоды МАК «Стресс-стоп!» и «Компас выбора профессии».

Колода метафорических карт «Стресс-стоп!» относится к методу психологической хирургии и в качестве психокоррекционного инструментария позволяет быстро организовать как профилактику стресса так и различные формы работы с его проявлениями [2; 3].

Колода метафорических ассоциативных фотокарт «Компас выбора профессии» предназначена для раскрытия сознательных и бессознательных выборов профессиональной деятельности человека, проведения анализа его мотивационных предпочтений [4].

Нами было проведено экспериментальное исследование степени влияния метафорических ассоциативных карт «Стресс-стоп!» и «Компас выбора профессии» на самочувствие, активность, настроение, ситуативную и личностную тревожность у студентов 1 курса специальности «Социальная работа» Национального авиационного университета [5; 6].